

ВІКНО

1

— Так, звісно, якщо завтра буде гожа днина, — сказала місис Рамзі. — Але прокинутися доведеться раненько.

Її сина ці слова сповнили надзвичайною радістю, ніби вже було вирішено, що експедиція неодмінно відбудеться, і диво, якого він так прагнув, здається, багато років, опинилося на відстані темряви однієї ночі та плавання одного дня. У свої шість років Джеймс Рамзі вже належав до того великого клану, який не здатен розрізнити одне почуття та інше і натомість дозволяє майбутнім перспективам з їхніми радощами та жалями потьмарювати все, що є тут і тепер, і позаяк для таких людей змалечку кожен оберт колеса відчуттів може кристалізувати й закарбовувати мить, з якої походить його морок чи сяйво, хлопчик, який сидів на підлозі й вирізував картинки з ілюстрованого каталогу «Army & Navy Stores», слухаючи слова матері, пов'язав зобра-

ження холодильника з небесним блаженством. Картинку огорнула радість. Тачка, косарка, шелест тополь із побілілим проти дощу листям, кавкання гайворонів, стукіт мітел, шурхіт суконь — усе це повнилося для нього такими барвами та відзнаками, що він уже мав власний таємний код, свою нікому не відому мову, хоча сам і здавався втіленням різкої, безкомпромісної суворо-сті, про що свідчили високе чоло й люті блакитні очі, бездоганно щирі та чисті. Він сунувся від вигляду людської слабкості, тож мати, яка спостерігала за тим, як він акуратно обводить ножицями холодильник, уявляла його в червоній мантиї, підбитій горностаєм, на суддівській трибуні чи за якоюсь важливою, серйозною справою в часи державної кризи.

— Але, — його батько став перед вікном вітальні, — гожої днини не буде.

Якби була під рукою сокира, коцюба чи інше знаряддя, здатне прорубати в грудях батька діру й убити його просто на тому місці й тієї миті, Джеймс би за нього схопився. Аж такими були перепади емоцій, які запалював у його дитячих грудях містер Рамзі самою своєю присутністю; тепер він стояв, сухоребрый мов ніж, гострий мов лезо, й саркастично посміхався не тільки від втіхи тим, що розбив ілюзії сина та здійснював на кпини дружину, в тисячу разів

ліпшу за нього (на думку Джеймса), а й від якихось таємних гордощів через власний несхибний присуд. Його слова правдиві. Вони завжди були правдиві. Він не здатний до неправди, не перекрутив жодного факту, не пом'якшив жодного неприємного слова заради втіхи чи зручності будь-кого зі смертних, тим паче своїх дітей, що вийшли зі стегна його, — вони змалечку мусять знати, що життя важке, що факти неблаганні, а шлях до тієї казкової землі, де гаснуть наші найясніші надії, де наші хирляві барки тонуть у темряві (тут містер Рамзі неодмінно випростував спину й мружив маленькі блакитні очиці на виднокрай), вимагає найперше сміливості, правди та стійкості.

— А може бути й гожа днина... як на мене, буде погожий день, — місис Рамзі нетерпляче підсмикнула червонясто-брунатну панчошу, яку плела. Якщо закінчить її до вечора, якщо зрештою вони таки вирушать у ту мандрівку, це буде подарунок наглядачеві Маяка для його малого, якому загрожує туберкульозний артрит, разом зі стосом старих журналів і отим тютюном, власне, з усім, що трапиться їй на око та виявиться не надто потрібним, а лише таким, що захаращує простір, але стане в пригоді тим бідолахам, які, мабуть, до смерті знулилися, бо цілий день не ма-

ють іншої роботи, крім натирання ліхтаря та підрізування гнота, і єдина їхня розвага — порпання у тому хирлявому городику. «От як вам сподобалося б упродовж цілих місяців, а в негоду й довше сидіти на скелі завбільшки як тенісний корт, — запитала б вона, — не отримувати ні листів, ні газет, не бачити людей, не бачити дружину, якщо ви одружені, не знати, як ведеться вашим дітям, чи не захворіли вони, чи не впали й не зламали ногу або руку?» Бачити лише ті самі нудні хвилі, що тиждень у тиждень вдаряються в берег, а тоді налітає страшний шторм, і бризки сягають шибок, і птахи сновигають навколо ліхтаря, і ціла скеля хитається, а ви не можете навіть поткнутися за двері, бо змиє в море? «Отаке вам сподобалося б?» — спитала вона, звертаючись найперше до своїх доньок. А по тому додала інакшим тоном, що слід доправити тим людям якомога більше речей, які їх потішать.

— Вітер строго на захід, — атеїст Танслі розчепірів кістляві пальці, щоб вітер дмухав крізь них, бо він долучився до вечірньої прогулянки містера Рамзі вгору й униз, вгору й униз терасою. Тобто вітер дмухав з найгіршого можливого напрямку для висадки біля Маяка.

Так, він казав неприємні речі, це місис Рамзі визнавала, і так прикро з його боку

наполягати на цьому й посилювати розчарування Джеймса, — та водночас вона не дозволить, щоб із нього сміялися. «Атеїст, — казали про нього, — малий атеїст». То були кпини Роуз, і кпини Прю, і кпини Ендрю, і Джаспера, й Роджера, навіть старий Борсук без жодного зуба в пащі його вкусив, а все тому (як висловилася Ненсі), що він був сто десятим юнаком, який вистежив їх на самісіньких Гебридах, коли значно приємніше було б залишитися на самоті.

— Дурниці, — сказала місис Рамзі дуже строго. Окрім звички до перебільшень, яку дочки успадкували від неї, та крім думки (цілком слушною), що вона запросила на гостину забагато людей, тож дехто навіть мусив оселитися в селі, вона ще й не зносила негречності в ставленні до своїх гостей, особливо до молодиків, бідних мов церковні миші, «винятково обдарованих», за висловом її чоловіка, бо саме його великі прихильники й приїздили сюди на відпочинок. Власне, місис Рамзі взяла під свій захист цілу протилежну статтю, а чому — пояснити годі: за їхню галантність і доблесть, за той факт, що вони укладали пакти, управляли Індією, контролювали фінанси, і зрештою — за ставлення до неї, яке непомірно помічає і вважає приємним кожна жінка, за щось довірливе, дитинне, побожне — оце все старша жінка

може приймати від молодшого чоловіка й при цьому не втрачати гідності. Й горе дівчині — борони боже, щоб то була одна з її доньок! — яка не відчує до нього пошани й не визнає значимості його чеснот всією душею!

Місис Рамзі спрямувала всю свою суворість на Ненсі. Нікого він не вистежував. Його запросили.

Потрібно знайти вихід із ситуації. Має ж бути якийсь простіший, менш клопітний спосіб, зітхнула вона. Коли місис Рамзі дивилася в дзеркало і бачила, як сивіє волосся, як западають п'ятдесятирічні щоки, то думала, що, може, могла б і ліпше порядкувати багато чим — чоловіком, грошима, його книгами. Та ніколи, жодної миті не жалкувала б щодо ухваленого рішення, не ухилилася б від труднощів, не знехтувала б обов'язком. Нині вона справляла грізне враження, коли тільки мовчки ледь піднімала погляд від тарілок і так суворо говорила до Чарльза Танслі, а її доньки — Прю, Ненсі, Роуз — могли тим часом плекати дозрілі в головах еретичні ідеї про життя, не схоже на материне: можливо, у Парижі; про бурхливе життя; і щоб не дбати весь час про того чи того чоловіка; бо вони мовчки брали під сумнів гречність і галантність, Банк Англії та Індійську імперію, обручки й мережива,

хоча їм і ввижалося в усьому цьому щось красиве й мужність знаходила відгук у дівочих серцях та змушувала їх ось так за столом, під поглядом матері, шанувати її дивну суворість, її надзвичайну гречність, ніби в королеви, що підводиться з бруду, омивши ноги жебрака, коли вона так строго вичитувала їх за того затятого атеїста, який вистежив їх — або, точніше, якого запрошено погостювати в них — на острові Скай.

— Завтра до Маяка дістатися годі, — сказав Чарльз Танслі, який стояв біля вікна з чоловіком місис Рамзі, й лягнув у долоні. Безперечно, він уже достатньо сказав. Ліпше б ці двоє вже дали їй та Джеймсові спокій і далі говорили про своє. Вона глянула на Танслі. Що за жалюгідний персонаж, казали діти, такий вже вайлуватий. Він не вмів грати в крикет, спотикався, човгав ногами. Пихатий варвар, казав про нього Ендрю. Знали, що він любить найбільше — без кінця крокувати туди-сюди, туди-сюди з містером Рамзі й просторікувати про те, хто переміг тут, хто переміг там, кому варто дати «найвищий бал» за знання латинських віршів, хто «геніальний, та, як на мене, не має засадничого здорового глузду», хто, без сумніву, «найпутящіший чоловік у Балліолі», хто до часу потьмарив свій